

תמונות ואנונימים

תערוכתה של מריאנה שלוסברג מורכבת מסדרות תצלומים הנוגעות באופנים שונים בז'אנר של צילום המשפחה. ז'אנרים צילומיים הם בהרבה מקרים מגדירי זהות: לאומית, חברתית ותרבותית. במקרה של תצלומי המשפחה כינוסם לתוך פרמט של אלבום משפחה מהווה בסיס ארכיוני ליצירת היסטוריה משפחתית שבמסגרתה כל חבר במשפחה מקבל את זהותו החברתית. מה שתמיד מפליא בהתבוננות באלבומי משפחה זה הדימיון ביניהם, המשפחות יכולות להיות שונות, ממקומות וזמנים שונים אבל האלבומים מזכירים זה את זה. הסיבה המרכזית לדימיון היא כמובן מצד אחד הסיטואציות הנבחרות לצילום, תמיד שמחות ואופטימיות (חגים, חתונות, כינוסים משפחתיים שונים), ומצד שני אופן הצילום: טקסי מאוד - פרונטלי וממוקד, קפוא משהו. בתערוכתה של מריאנה שלוסברג נבנים מעגלים שונים של אינטימיות משפחתית, מעגלים הנעים מהקרוב לרחוק הן בממד הזמן והן בממד החלל.

שתי סדרות תצלומים מורכבות מפרודוקציות של תצלומי משפחה קיימים. תצלומים קונבנציונליים מאלבומי משפחה הסייכים להיסטוריה המשפחתית של מריאנה ובעלה. תצלומי הרפרודוקציות מלווים בטקסטים אשר הופכים אותם לאובייקטים להתבוננות ובו-זמנית מעניקים להם הקשר פרשני. בסדרות אלו הופכת מריאנה לקוראת, היא מדובבת את התצלומים, מחפשת פרטים מהים ובעיקר מעמתת בין הדימוי המצולם לבין הסיפורים שסופרו לה והזיכרון האישי שלה. ההתבוננות בתצלומים וכתובת הטקסטים הופכים למסע של גילוי עצמי, מסע של אשה כי מריאנה בוחנת בעיקר את תפקידי הנשים במשפחתה ויחסיהם עם העולם הגברי המקיף אותן. במקרים שבהם מריאנה מתבוננת בתצלומי המשפחה של בעלה הדמויות אינן מוכרות לה ולכן היא ממציאה דמויות וסיפורים או לחילופין נותנת לתמונות "לדבר בעד עצמן" באמצעות הכיתוב מאחור. הכיתוב האישי, בכתב יד, נותן משמעות לתצלום באמצעות הצבעה על יחסים - מי המצולם ולמי מיועד התצלום כאובייקט משותף של זיכרון.

מן המעגל המשפחתי הרחב, ומאירופה הרחוקה בזמן ומרחב, נעה מריאנה לתוך התא המשפחתי שלה כאן ועכשיו. במשך שנים מצלמת מריאנה את משפחתה ומתעדת מבלי משים את ההתבוננות של בנותיה. תצלומי המשפחה שלה שונים באופן הצילום ובסיטואציות שהיא בוחרת לצלם. אין שום דבר טקסי וחגיגי בסיטואציות המצלמות פשוט שיגרה של יומיום: ארוחת ערב, נעילת נעליים, חדר השינה של ההורים, הילדות משחקות בסלון. צילום בחצר, מהיר, לתפוס ולעזוב - עכשיו הילדות כאן ועכשיו לא. סדרות התצלומים מספרות סיפור של רגע, בלי דרמות, לא "ההיסטוריה הגדולה" של המשפחה הרחבה שתמיד נוכח בה המוות. הבית הופך לבמה קטנה לטקסים משפחתיים צנועים ואינטימיים שהם דינמיים באופיים עד כדי היפוך תפקידים בין ההורים לילדות: הילדות במרכז, תופסות את "הבמה", מציגות את עצמן לפני ההורים הנמצאים ברקע, מאסיביים.

ולבסוף אנונימים. כל אחד יכול להיות מצולם עם נר בסדרה אינסופית שבמרכזה טקס זיכרון. טקס שהוא קולקטיבי, משותף לקהילה שלמה הבוחרת יום מוגדר בשנה לזיכרון והתייחדות. אבל אצל מריאנה זהו גם טקס פרטי מאוד, בצילום שלה היא מפרקת את הקהילה האנונימית לפרטים, לפנים קונקרטיות הבוקעות מהאפלה, כל אחד ניתן לזיהוי. אך פרט אינו מופחת לתפקיד החברתי או המשפחתי שלו, כל אחד הוא גם אינדיבידואל חי ומרגיש. סדרות התצלומים המעודנות של מריאנה שלוסברג טוות את אט מעגלים רחבים וצרים של אינטימיות. מעגלים הנפרשים בין מקומות שונים, רחוקים זה מזה, ובין ממדים שונים של זמן, זמן היסטורי, זמן משפחתי וזמן של זיכרון פרטי. הצופה מוזמן לנוע במעגלים הללו בחיפוש אחר דימוי חולף, מטושטש של זהות.

רד מיוון, אפריל 1999.

אוצרת: דורות דקל